

ความรู้เกี่ยวกับโปงลาง

โยธิน พลเขต

วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

สารบัญ

ประวัติของโปงลาง	3
การตีโปงลาง	6
ลักษณะการบรรเลง	7
แบบฝึกการตีโปงลาง	9
การตีโปงลางลายเตี้ยโฆง	12
โน้ตลายลำโปงลาง	14
โน้ตลายเชิงโปงลาง	15
โน้ตลายลมพัดไผ่	16
โน้ตลายประกอบการแสดงฟ้อนศรีทันดอน	17
โน้ตลายประกอบการแสดงฟ้อนบายศรี	18
โน้ตลายเตี้ยธรรมดา	19
โน้ตลายเตี้ยพม่า	19
โน้ตลายลมพัดพร้าว	20

ประวัติของโปงลาง

โปงลางแต่เดิมเป็นกระดิ่งสี่เหลี่ยมใหญ่ เครื่องดนตรีที่ชื่อ “โปงลาง” เข้าใจว่าเลียนแบบเสียงจากโปงลางที่มีสองลูกแขวนอยู่บนหลังวัวต่าง ซึ่งในอดีตนายฮ้อย (พ่อค้าขายวัว) จะเดินทางพาฝูงวัวจากภาคอีสานไปขายที่ภาคกลาง โปงลางดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกระดิ่งสี่เหลี่ยมใหญ่เมื่อกระทบกันจะมีเสียงดัง “เป่ง เป่ง” นำมาผูกติดใส่ลางเป็นต่างใส่หลังวัว ดังภาพ

ภาพที่ 1 โปงลางที่แขวนบนหลังวัวต่าง

โปงลางในอดีตเป็นทั้งสัญญาณเตือนภัยอันตรายและสัญญาณจราจร เช่น ขณะนี้ขบวนฝูงวัวข้างหน้าอยู่ห่างจากขบวนหลังเท่าไร เพราะมีขบวนยาวมาก เนื่องจากมีวัวควายที่นำไปขาย 400 – 500 ตัว ตัวที่อยู่ข้างหน้าเดินอยู่ในที่อย่างไร เช่น พื้นทราย หรือพื้นหิน หรือในน้ำ เดินขึ้นเขาหรือลงเขา จะรู้จากเสียงโปงลางที่บางครั้ง อาจมีอันตรายจากโจรที่มาดักปล้นหรือเสือจะมากัดวัว นายฮ้อยที่จูงวัวที่ผูกโปงลางจะทำให้เสียงให้ทราบ คณะที่ตามไปก็จะเข้าไปช่วยเหลือได้ทันท่วงที เมื่อขบวนฝูงวัวไปถึงที่ไหนชาวบ้านมักจะมาดูวัวตัวที่ผูกโปงลางเพราะตกแต่งสวยงาม พอแวะพักที่ไหนก็จะปลดต่างออก เมื่อตกเย็นหลังจากรับประทานอาหารเย็นแล้วพวกหนุ่ม ๆ ก็จะเอาดนตรีมาเล่นกัน เช่น พิณ หิน แคน ซอ กระบอกไม้ไผ่ และโปงลางมาเขย่าให้ลาง (เพลง) เป็นการผ่อนคลายความตรึงเครียดและความเหน็ดเหนื่อยในการเดินทางซึ่งการเขย่าโปงลางนั้น ต้องอาศัยความชำนาญและศิลปะจึงจะเกิดเป็นเสียงเพลง จึงกลายเป็นลายแม่บทที่จดจำกันต่อมา เช่น ลายโปงลาง ลายแม่ฮ้างกล่อมลูก

ลายหมาอย่าหัด ลายลมพัดพร้าว ชาวบ้านที่อยู่ในละแวกนั้นก็ออกมาฟังกันอย่างสนุกสนาน

เมื่อขบวนนายฮ้อยขายวัวควายและสินค้าหมดแล้ว ก็จะสะพายโปงลางกลับบ้าน ขากลับก็อาจขึ้นรถไฟมาลงที่โคราชแล้วเดินทางกลับบ้านต่อไป เมื่อกลับถึงบ้านก็ได้นำเอาการละเล่นนี้มาเล่นจนแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนโปงลางจังหวัดกาฬสินธุ์นั้น สมัยก่อนมีการนำเอาไม้หมากเหลื่อมมัดด้วยเถาวัลย์เพื่อใช้ตีไล่นกกาและสัตว์ที่มากินพืชไร่ มี 6 ลูก 5 เสียง (เริ่มจากเสียงซอล ลา โด เร มี ซอล) เรียกชื่อว่า “เกราะล่อ” ต่อมาเพิ่มลูกจาก 6 ลูกเป็น 9 ลูก สมัยนั้นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำและการตีเกราะล่อมากคือ นายชาน ปี พ.ศ.2490 นายเปลื้อง ฉายรัศมี จึงได้ขอเรียนการตีเกราะล่อจากนายชาน จนมีความชำนาญและได้นำไม้หัดมาทำเกราะล่อแทนไม้หมากเหลื่อม เกราะล่อ พัฒนาจากการนำไม้หมากเหลื่อมมัดด้วยเถาวัลย์ มี 6 ลูก 5 เสียง เปลี่ยนมาใช้ไม้หัด (ไม้หมากหัด) ที่ตายยืนต้น เพราะเนื้อ

ไม้แข็ง ให้เสียงดังกังวานไพเราะ เวลาตี ลูกโป่งกลางจะไม่บวมง่าย โดยพัฒนาขึ้นเมื่อปี พ.ศ 2505 แล้วเพิ่มลูกเป็น 9 ลูก , 12 ลูกและ 13 ลูก ตามลำดับโดยเพิ่มเสียงฟาจากเดิม 5 เสียงเป็น 6 เสียง คือเสียง มี ซอล ลา โด เร ฟา เพื่อให้สามารถเล่นลายแคน เช่น ลายสุดสะแนน ลายปี่ซ่าย ลายน้อย นอกจากใช้ไม้มะหาดทำโป่งกลางแล้ว ไม้ชนิดอื่น ๆ ที่มีผู้นำมาทำโป่งกลางได้แก่ ไม้พยอม ไม้ห้าอ่าว ไม้ไผ่ เป็นต้น

ต่อมานายเปลื้อง ฉายรัศมี ได้เรียกชื่อเกราะล่อว่า “โป่งกลาง” เป็นผู้นำเอาโป่งกลางมาบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีอีสานชนิดอื่น ๆ เช่น พิณ แคน ซอ กลองยาวและไห เป็นต้น โดยมีการฟ้อนประกอบ ตั้งชื่อว่า “วงโป่งกลางกาฬสินธุ์” ออกแสดงจนเป็นที่นิยมและรู้จักอย่างแพร่หลายไปทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2511

จากผลงานดังกล่าวท่านจึงได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้าน จึงถือว่าท่านเป็นบรมครูผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้านอีสาน(โป่งกลาง)อย่างแท้จริง

โป่งกลางจึงเป็นเครื่องดนตรีประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ลักษณะโป่งกลางกาฬสินธุ์ในช่วงแรกจะมีขนาดใหญ่ ลูกใหญ่สุดจะมีขนาดเท่ากับลำขาของผู้ใหญ่ เสียงจะทุ้มต่ำดังกังวาน ในอดีตโป่งกลางมี 2 แบบ คือ **แบบลูกกลม** และ **แบบลูกสี่เหลี่ยม** แต่ที่นิยมในปัจจุบันคือแบบลูกกลม โป่งกลางมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามท้องถิ่น เช่น แถบอำเภอนोनสูง จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เรียกว่า **หมากกลิ้งกล่อม**

เขตอำเภอก้ามวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เรียกว่า **หมากเตอะเต็น**

เขตอำเภอมืองกาฬสินธุ์ เรียกว่า **หมากเกราะล่อ**

เขตอำเภอนองพอก อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด เรียกว่า **หมากเต็ดเต็ง**

ไม้มะหาดที่ทำโป่งกลางนั้นแบ่งได้เป็น 3 ชนิด โดยแบ่งตามคุณภาพของไม้หรือเกรด ดังนี้ ไม้มะหาดทองคำ ไม้มะหาดดำ และไม้มะหาดน้ำผึ้ง

การแขวนโป่งกลาง การแขวนโป่งกลางปัจจุบันมี 2 แบบ คือ

- 1.แบบเอาลูกเล็กขึ้นข้างบน นิยมในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีและอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
- 2.แบบเอาลูกใหญ่ขึ้นข้างบน นิยมในจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นต้นแบบของโป่งกลาง,จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดอื่น ๆ การบรรเลงให้แขวนโป่งกลางเป็นแนวเฉียงทำมุมประมาณ 45 องศา โดยให้ลูกใหญ่อยู่ด้านบน ผู้บรรเลงใช้ 2 คน คือ ผู้ตีทำนองเพลงจะตีด้านหน้าเรียกว่า “**หมอเคาะ**” อีกคนเป็นผู้เคาะจังหวะหรือ ตีเสียงประสานโดยตีที่เสียงลา ลูกที่ 3 นับจากด้านบน และเสียง มี ลูกที่ 6 นับจากด้านบน เรียกผู้ตีว่า “**หมอเลิฟ**”

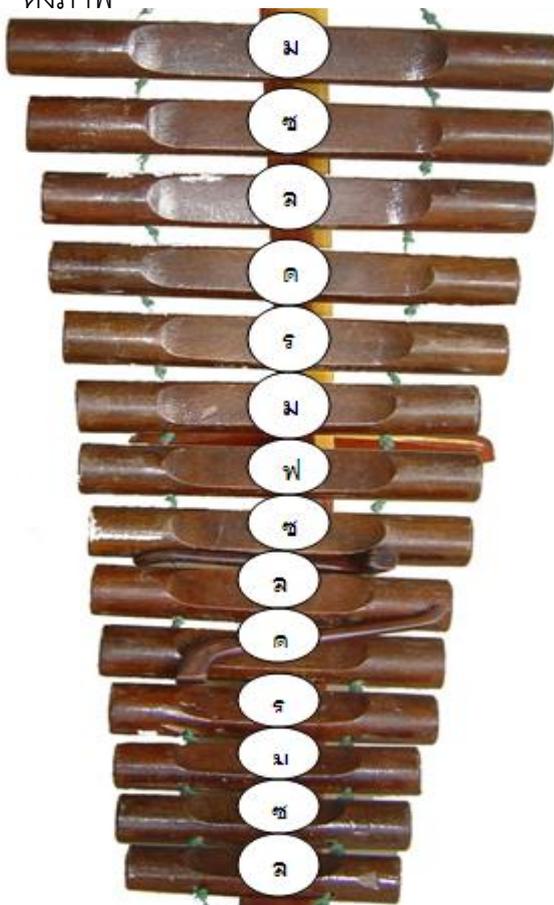
ส่วนประกอบของโป่งกลาง คือ 1. ลูกโป่งกลาง 2. เชือกผูกโป่งกลาง 3. ขาตั้งโป่งกลาง

ภาพที่ 2 โปงกลางแบบเอาลูกใหญ่ขึ้นข้างบน

วิธีการดูแลรักษาโปงกลาง โปงกลางเป็นเครื่องดนตรีที่มีความทนต่อการกระแทก แต่ควรใช้อย่างทะนุถนอม ระวังระมัดระวัง ควรใช้ไม้ตีโปงกลางมาตีเท่านั้น ไม่ควรใช้วัสดุอื่นที่ไม่ใช่ไม้ตี เพราะโปงกลางอาจแตกเสียหายได้ไม่ควรให้โปงกลางโดนน้ำหรือความชื้นเพราะจะทำให้โปงกลางเสียงเพี้ยนได้ ถ้าโปงกลางเสียงเพี้ยน ควรให้ช่างทำโปงกลางแก้ไข ถ้าไม่มีความรู้ไม่ควรซ่อมเอง

ตำแหน่งเสียงของโปงกลาง โปงกลางจะมีลูกจำนวน 13 - 15 ลูก ถ้าเป็นลายใหญ่ ลูกใหญ่สุดเสียงมีต่ำ ส่วนลูกเล็กสุดเสียงซอลสูง ดังภาพ

ภาพที่ 3 ตำแหน่งเสียงโปงกลางลายใหญ่

การตีโปงกลาง

ผู้ฝึกควรจับไม้ตีโปงกลางโดยกำไม้ให้แน่นโดยใช้นิ้วทั้ง 5 นิ้วกำไม้ตีลักษณะเหมือนกำค้อน เวลาตีให้ใช้ข้อมือในการตีเพื่อให้ไม้สะท้อนกลับ อย่าตีลงทั้งท่อนแขน เพราะจะทำให้เหนื่อยและหมดแรงได้ง่าย การตีโปงกลางในปัจจุบันนิยมการตีแบบสัมผัสหรือสลับมือซ้ายขวารวมทั้งการกรอแบบระนาด เพื่อให้เสียงยืดยาวออกไป การตีกรอมีประโยชน์กรณีไม่ยากให้เสียงไม่ขาดหายไปมีการฝึกง่าย ๆ คือ ตีที่ลูกโปงกลางที่ต้องการโดยมือซ้ายลงก่อนมือขวา ปฏิบัติอย่างรวดเร็ว ๆ แต่การตีที่ควรฝึกคือ การตีแบบแยกจังหวะ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของการตีโปงกลาง

การตีกรอใช้ในกรณีอยากให้เสียงโปงกลางยืดยาวออกไป มีวิธีฝึกง่าย ๆ คือ ตีที่ลูกโปงกลางที่ต้องการโดยมือซ้ายตีลงก่อนมือขวา ตีตาม ตีสลับซ้ายขวาในหนึ่งจังหวะอย่างรวดเร็ว โดยให้ฝึกตีสลับซ้ายขวาอย่างช้า ๆ ไปเรื่อย ๆ จนเข้าใจ จึงเพิ่มความเร็วในการตี จะทำให้เสียงโปงกลางยืดยาวออกไปตามที่เราต้องการแต่การตีโปงกลางที่ควรฝึกคือ การตีแบบแยกจังหวะ โดยมือซ้ายจะต้องตีเสียงเสพ หรือ เคาะเสียง ลา ให้ลงจังหวะตกที่ 4 ของห้องอย่างสม่ำเสมอ ส่วนมือขวา ตีเพื่อดำเนินลายหรือทำนองเพลง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของการตีโปงกลาง

ภาพที่ 4 การจับไม้ตีโปงกลางที่ถูกต้อง

ภาพที่ 5 การจับไม้ตีโปงกลางที่ไม่ถูกต้อง

ภาพที่ 6 ไม้ตีโปงกลาง ที่นิยมใช้ตีในปัจจุบัน

พอจะสรุปได้ว่า การตีโปงกลางสำหรับผู้ถนัดมือขวา มือซ้าย ตีจังหวะที่ 1 และ 3 มือขวาตีจังหวะที่ 2 และ 4 การตีเสียงให้ชัดเจนตามแบบฝึก

ลักษณะการบรรเลง

1. การบรรเลง 2 คน การบรรเลงโปงลางแบบใช้ผู้เล่น 2 คน ถือว่าเป็นการบรรเลงตามแบบฉบับดั้งเดิมของจังหวัดกาฬสินธุ์ คือ คนที่ 1 จะบรรเลงลายหรือทำนอง คนที่ 2 จะบรรเลงลูกตัดหรือลูกสร้อย เรียกว่า ผู้ตีเสิฟ จะตีซ้ำที่ลูกเดิม คือ เสียง ลา (ลูกที่ 3) กับ เสียง มี (ลูกที่ 6) เป็นเสียงคู่ 5 โดยตีที่จังหวะตกของห้อง(จังหวะที่ 4) ดังตัวอย่าง

	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘
มือขวา	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล
มือซ้าย	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม

หรือ ตีจังหวะที่ 2 และ 4 เช่น

	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘
มือขวา	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล
มือซ้าย	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม

ภาพที่ 7 การตีโปงลางบรรเลง 2 คน

2. การบรรเลงเดี่ยว ผู้ตีเดี่ยว มือซ้ายจะต้องตีเสียงเสฟ หรือ เคาะเสียง ลา ให้ลงจังหวะตกที่ 4 ของห้อง เป็นจังหวะสม่ำเสมอ ส่วนมือขวา ตีเสียงเพื่อดำเนินลายหรือทำนองเพลง นอกจากการบรรเลงเพื่อใช้ประกอบการแสดงพื้นบ้านที่ผู้ตีจะต้องตีหลายแบบ เช่น ตีแบบสัมพันธ์(ตีสลับมือซ้ายขวา) , ตีแบบกรอเหมือนระนาด ตามลายเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง

รูปแบบการตีโปงกลาง(กรณีผู้บรรเลงถนัดมือขวา)

1. ตีแบบแยกจังหวะ โดยมือซ้ายตีที่เสียงลา ลูกที่ 3 นับจากด้านบนเป็นจังหวะขึ้นพื้นคือเคาะจังหวะที่ 4 หรือ 2 , 4 ของห้องเพลง ดังตัวอย่าง (↑ = ตีมือซ้าย) (↓ = ตีมือขวา)

-	-	-	ล	-	-	-	ล	-	-	-	ล	-	-	-	ล	-	-	-	ล	-	-	-	ล	-	-	-	ล	-	-	-	ล	-	-	-	ล	-	-	-	ล				
-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล
ส่วนมือขวาใช้ตีทำนองเพลง ดังตัวอย่าง																																											
-	ล	-	ล	-	ล	-	ซ	-	ม	-	ล	-	ล	-	ซ	-	ด	-	ล	-	ล	-	ซ	-	ม	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล	-	ล								

2. ตีแบบสัมพันธ์หรือสลับมือ

เป็นการตีซ้าย-ขวาสลับกันใช้สำหรับเพลงที่ต้องการให้เสียงรวดเร็ว มีท่วงทำนองและจังหวะรวดเร็ว สนุกสนานโดยกำหนดมือที่ใช้ตีโปงกลาง ดังนี้

เครื่องหมาย	↑	หมายถึง	ตีด้วยมือซ้าย
เครื่องหมาย	↓	หมายถึง	ตีด้วยมือขวา

	↑	↓	↑	↓
	-	-	-	-
จังหวะที่	1	2	3	4

ในหนึ่งห้องเพลงมี 4 จังหวะ จังหวะที่ 1 และ 3 ตีด้วยมือซ้าย
 จังหวะที่ 2 และ 4 ตีด้วยมือขวา

ผู้ตีโปงกลาง ควรแขวนโปงกลางขึ้นอยู่บนขาตั้ง โดยให้ลูกเสียงต่ำอยู่ด้านบนและลูกเสียงสูงอยู่ด้านล่าง โดยให้มีความลาดของผืนโปงกลางประมาณ 45 องศา ผู้บรรเลงจะนั่งคร่อมตรงกลางผืนโปงกลางลูกเสียงสูง หรือนั่งเฉียงไปทางขวาของโปงกลางเว้นระยะห่างพอประมาณเพื่อให้สามารถตีลูกเสียงต่ำของโปงกลาง ได้ง่ายการตีเดี่ยวลายพื้นบ้านอีสานของโปงกลางอาจจะมีผู้ตีลูกเสฟ (เสฟ) หรือเสียงโดรน อีกคนหนึ่งโดยใช้ไม้ตีสองไม้และนั่งตีอยู่ทางด้านซ้ายของโปงกลาง

แบบฝึกที่ 1.4

↙	↙	↙	↙	↙	↙	↙	↙
- ด ด ด	- ด ด ร	- ม ม ม	- ม ม ฟ	- ช ช ช	- ช ช ล	- ล ล ล	- ล ล ด
1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
- ข ช ข	- ข ช ข	- ข ช ข	- ข ช ข	- ข ช ข	- ข ช ข	- ข ช ข	- ข ช ข

แบบฝึกที่ 1.5

↙	↙	↙	↙	↙	↙	↙	↙
ด ด - -	ร ร - -	ม ม - -	ฟ ฟ - -	ช ช - -	ล ล - -	ท ท - -	ด ด - -
1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
ช ข - -	ช ข - -	ช ข - -	ช ข - -	ช ข - -	ช ข - -	ช ข - -	ช ข - -

แบบฝึกที่ 1.6

↙	↙	↙	↙	↙	↙	↙	↙
ด ด ด -	ร ร ร -	ม ม ม -	ฟ ฟ ฟ -	ช ช ช -	ล ล ล -	ท ท ท -	ด ด ด -
1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
ช ข ช -	ช ข ช -	ช ข ช -	ช ข ช -	ช ข ช -	ช ข ช -	ช ข ช -	ช ข ช -

แบบฝึกที่ 1.7

↙	↙	↙	↙	↙	↙	↙	↙
- ด - ด	- ด ด ด	- ด - ด	ด ด ด ด	- ด - ด	- ด ด ด	- ด - ด	ด ด ด ด
1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
- ช - ข	- ข ช ข	- ข - ข	ช ข ช ข	- ข - ข	- ข ช ข	- ข - ข	ช ข ช ข

แบบฝึกที่ 1.8

↙	↙	↙	↙	↙	↙	↙	↙
- - - ด	- ด ด ด	- ด - ด	ด ด - ด	- - - ด	- ด ด ด	- ด - ด	ด ด - ด
1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
- - - ข	- ข ช ข	- ข - ข	ช ข - ข	- - - ข	- ข ช ข	- ข - ข	ช ข - ข

แบบฝึกที่ 4.3

	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘
ป	- - - ล	- ช - ม	- - - ร	- ด - ม	- - - ร	- ช - ม	- - - ร	- ด - ล
ช	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4

แบบฝึกที่ 4.4

	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘
ป	- ร - ม	- ร - ด	- ช - ล	- - - ด	- ร - ม	- ร - ด	- ช - ล	- - - -
ช	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - -
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4

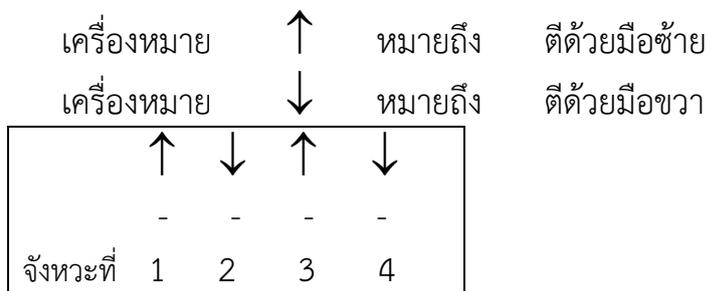
โน้ตลายเต็ยโขง

	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘	↙ ↘
(:- - - -	- - - ล	- - - ช	- ม - ล	- - - ช	- ด - ล	- - - ช	- ม - ล	
- - - ล	- - - ล	- - - ช	- ม - ล	- - - ช	- ด - ล	- - - ช	- ม - ล	
- - - ล	- ช - ม	- - - ร	- ด - ม	- - - ร	- ช - ม	- - - ร	- ด - ล	
- - - ด	- ร - ม	- ร - ด	- ช. - ล.	- - - ด	- ร - ม	- ร - ด	- ช. - ล.:)	

โน้ตลายลำโปงลาง

	↓	↓ ↓	↓ ↓	↓	↓	↓ ↓	↓ ↓
----	---ม	-ซ-ล	-ซ-ล	---ล	---ร	-ค-ล	-ซ-ล
↓	↓	↓ ↓	↓ ↓	↓	↓	↓ ↓	↓ ↓
---ล	---ค	-ร-ม	-ร-ม	---ม	---ล	-ซ-ม	-ร-ม
↓	↓	↓ ↓	↓ ↓	↓	↓	↓ ↓	↓ ↓
---ม	---ม	-ซ-ล	-ซ-ล	---ล	---ร	-ค-ล	-ซ-ล
↓	↓	↓ ↓	↓ ↓	↓	↓	↓ ↓	↓ ↓
---ล	---ซ	-ม-ล	-ซ-ม	---ม	---ค	-ร-ซ	-ร-ม
↓	↓	↓ ↓	↓ ↓	↓	↓	↓ ↓	↓ ↓
---ม	---ล	-ซ-ม	-ร-ม	---ม	---ค	-ร-ซ	-ร-ม
↓	↓	↓ ↓	↓ ↓	↓	↓	↓ ↓	↓ ↓
---ม	-ม-ร	-ค-ล	-ซ-ล	---ล	-ม-ร	-ค-ล	-ซ-ล
↓ ↓	↓ ↓	↓ ↓	↓ ↓				
-ม-ล	-ม-ร	-ค-ล	-ซ-ล				

หมายเหตุ

ในหนึ่งห้องเพลงมี 4 จังหวะ จังหวะที่ 1 และ 3 ตีด้วยมือซ้าย
 จังหวะที่ 2 และ 4 ตีด้วยมือขวา

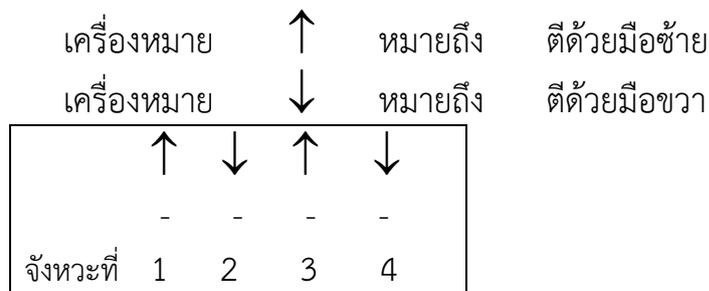
โน้ตลายแข็งโป่งกลาง

- - - ม	- ช - ล	- ช- ด	- ช - ล	- ล- ม	- ช - ล	- ช- ด	- ช - ล
- ล- ด	- ร- ม	- ร- ช	- ร- ม	- ม- ด	- ร- ม	- ร- ช	- ร- ม
- ม- ม	- ช - ล	- ช- ด	- ช - ล	- ล- ม	- ช - ล	- ช- ด	- ช - ล
- ล- ร	- ด- ล	- ช- ด	- ช - ล	- ล- ร	- ด- ล	- ช- ด	- ช - ล
- ล- ล	- ช- ม	- ร- ช	- ร- ม	- ม- ล	- ช- ม	- ร- ช	- ร- ม
- ม- ด	- ม- ร	- ด - ล	-ช - ล	- ล- ด	- ม- ร	- ด - ล	-ช - ล

ลายแข็งโป่งกลางแบบตีสลับซ้ายขวา

- - - ม	ช ม ช ล	- ล - ด	ล ช - ล	- - - ม	ช ม ช ล	- ล - ด	ล ช - ล
- - - ด	ร ด ร ม	- ม - ช	ม ร - ม	- - - ด	ร ด ร ม	- ม - ช	ม ร - ม
- - - ม	ช ม ช ล	- ล - ด	ล ช - ล	- - - ม	ช ม ช ล	- ล - ด	ล ช - ล
- - - ร	ด ร ด ล	- ล - ด	ล ช - ล	- - - ร	ด ร ด ล	- ล - ด	ล ช - ล
- - - ล	ช ล ช ม	- ม - ช	ม ร - ม	- - - ล	ช ล ช ม	- ม - ช	ม ร - ม
- - - ด	- ม - ร	ม ร ด ล	- ช - ล	- - - ด	- ม - ร	ม ร ด ล	- ช - ล

หมายเหตุ

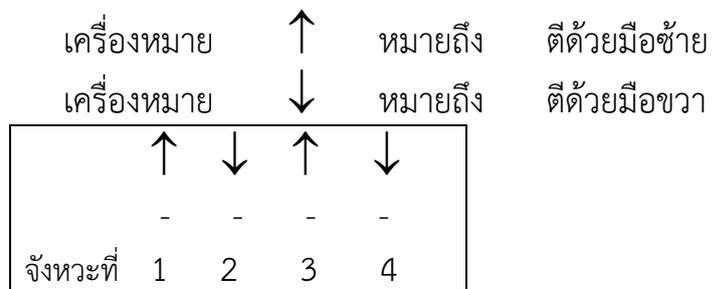

ในหนึ่งห้องเพลงมี 4 จังหวะ จังหวะที่ 1 และ 3 ตีด้วยมือซ้าย
 จังหวะที่ 2 และ 4 ตีด้วยมือขวา

โน้ตลายลมพัดไม้

- - - ด	- - - ด	- - - ด	- - - -	- - - ด	- - - ด	- - - ด	- - - -
- - - ด	- - - ด	- - - ด	-- ล ร	- ด ร ม	- ม ช ม	ร ด ร ม	- ม ช ม
ร ด ร ม	ล ช ล ม	ช ล ช ล	- ล ค ล	(:- ช ม ล	- ล ค ล	- ช ม ล	- ร ค ล
- ช ม ล	- ล ค ล	- ช ม ล	ค ช ค ล	ช ม ร ม	- ค ม ม	- ช ม ม	- ค ม ม
- ช ม ม	- ค ม ม	- ร ค ค	-- ม ม	- ร - ค	-- ม ม	- ร ค ร	-- ค ร
ม ร ค ร	-- ค ร	ม ร ค ร	ค ร ช ร	ม ร ค ล	- - - ม	ร ค ท ล	- - - ม
ร ค ท ล	- ท ล ร	- ท ร ล	-- ช ล	ร ค ท ล	ช ล ท ล	ร ค ท ล	- ค ล ค
ร ม ช ม	ล ม ช ค	ร ม ช ม	- ค ล ค	ร ม ช ม	ล ช ล ม	ช ล ช ล	- ค ช ล :)
- ร - ล	-- ช ค	-- ช ล	- ร - ฟ	- ร - ล	- ค - ช	- ฟ - ช	ล ค - ร

หมายเหตุ

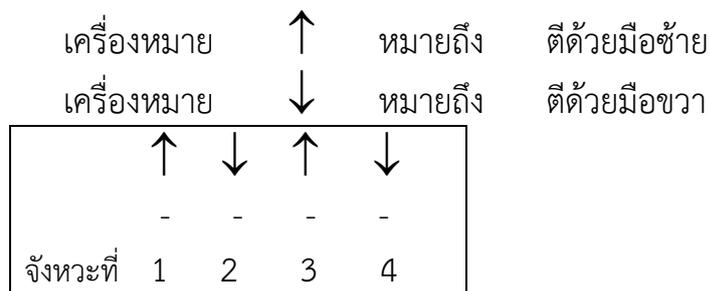

ในหนึ่งห้องเพลงมี 4 จังหวะ จังหวะที่ 1 และ 3 ตีด้วยมือซ้าย
 จังหวะที่ 2 และ 4 ตีด้วยมือขวา

โน้ตลายประกอบการแสดงฟ้อนศรีทันดอน

----	(:----ค	---ค	---ค	----	---ค	-คตช	-ค-ค
----	---ร	-รคต	-ค-ร	----	---ค	-คตช	-ค-ค
----	---ร	-รคต	-ค-ร	----	-คคร	-มรค	คมคร
----	-คคร	-มรค	คมคร	----	-คคร	ชมรค	คมคร
---ม	-ช-ช	มชมช	-มรค	---ม	-ช-ช	มชมช	-มรค
--ชค	ชคคค	ชมรค	คมคร	--คค	ชคคค	ชมรค	คมคร:)
เดี่ยว							
----	-คคร	-มรค	คมคร	-คคค	คคคค	ชคคค	คคคค
ชคคค	คคคค	ชคคค	คคคค	คคคค	คคคค	คคคค	คคคค
คคคค	คคคค	คคคค	คคคค	คคคค	คคคค	คคคค	คคคค

หมายเหตุ

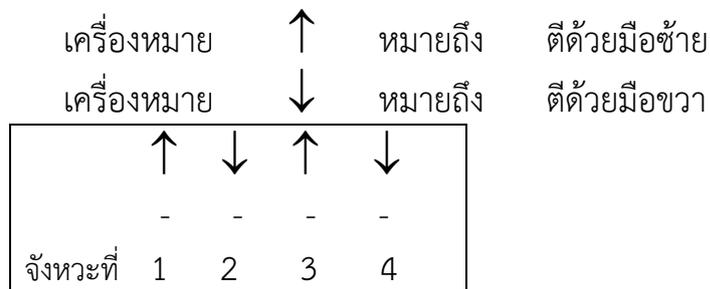

ในหนึ่งห้องเพลงมี 4 จังหวะ จังหวะที่ 1 และ 3 ตีด้วยมือซ้าย
 จังหวะที่ 2 และ 4 ตีด้วยมือขวา

โน้ตเพลงประกอบการแสดงฟ้อนบายศรีสู่ขวัญ

----	- ท ล ซ	- ล - ท	- ด - ร	----	----	--- ม	- ซ - ล
----	- ซ - ม	- ร - ด	- ม - ร	----	- ม - ซ	- ล - ด	- ม - ร
----	- ม - ร	- ด - ท	- ล - ซ	----	----	- ล - ด	- ล - ด
----	- ร - ม	- ร - ด	- ล - ด	----	- ร - ม	- ซ - ล	- ซ - ล
----	----	----	--- ซ	----	- ดี่ - ล	- ซ - ม	- ร - ซ
----	----	----	--- ด	----	- ม - ร	- ด - ล	- ซ - ด
----	----	----	--- ด	----	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ม
----	- ซ - ด	----	- ร - ม	-- ร ม	- ซ - ล	- ดี่ - ซ	- ซ - ซ
----	----	----	--- ซ	----	- ดี่ - ล	- ซ - ม	- ร - ซ
----	----	----	--- ด	----	- ม - ร	- ด - ล	- ซ - ด
----	----	----	--- ด	----	- ร - ม	- ซ - ล	- ด - ร
----	- ม - ร	----	- ด - ล	- ซ - ล	- ด - ซ	- ล - ด	- ร - ด

หมายเหตุ

ในหนึ่งห้องเพลงมี 4 จังหวะ จังหวะที่ 1 และ 3 ตีด้วยมือซ้าย
 จังหวะที่ 2 และ 4 ตีด้วยมือขวา

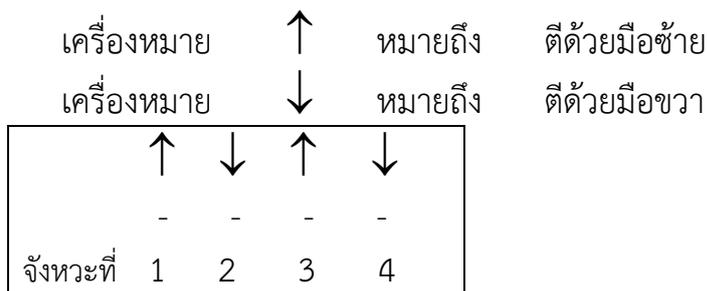
โน้ตลายเต้ยธรรมดา

(:- - - -	- - - ล	- ล ด ร	- ม ร ด	- ล - -	- - - ล	- ล ด ร	- ม ร ด
- ล - -	- ช ม ช	- ช - ด	- ด ร ม	- - - -	- ล - ม	ช ล ด ล	ช ม ร ม
- ม ช ร	- ด ล ด	- ด - ร	- ม - ช	- - - ด	- ด ร ม	- ม ช ร	- ด ล ด
- - - ด	- ด ร ม	- ม ช ร	- ด ล ด	- - ล ช	- - ม ร	- ร ม ด	- ล - ช
- ล - ม	- ช - ร	ม ร ด ล	ด ร - ด :))				

โน้ตลายเต้ยพม่า

(: - - - -	- ล - ท	- ล - ท	- ล - ช	- ล - ช	- ท - ล	- ช - ด	- ร - ม
- - - -	- ม - ม	- ล - ช	- ม - ร	- ด - ร	- ล - ด	- ร - ม	- ร - ด
- - - -	- ล - ด	- - - -	- ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	- ช - ร	- ร - ร
- - - -	- ล - ร	- - - -	- ล - ท	- - ล ช	- ล - ท	- ร - ด	- ท - ล
- - - -	- ล - ร	- - - -	- ล - ท	- - ล ช	- ล - ท	- ร - ด	- ท - ล :))
- ล - ช	- ล - ท	- ร - ด	- ท - ล				

หมายเหตุ

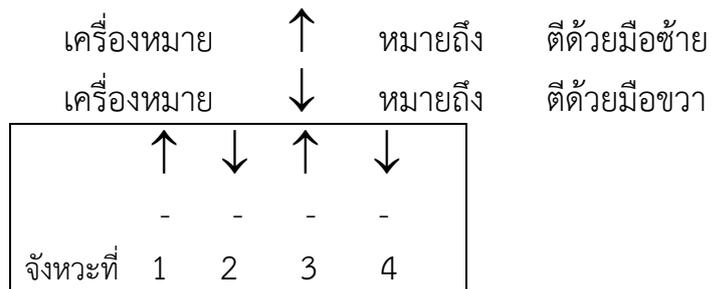

ในหนึ่งห้องเพลงมี 4 จังหวะ จังหวะที่ 1 และ 3 ตีด้วยมือซ้าย
 จังหวะที่ 2 และ 4 ตีด้วยมือขวา

โน้ตลายลมพัดพร้าว

- - - -	- - - ด	- ด ล ร	- ด ร ม	- ม ล ช	- ช ล ม	- ม ล ช	- ช ด° ล
- ล ร ด°	- ด° ร ล	- ล ด° ล	ด° ล ด° ช	- ช ล ช	ล ช ล ด	- ด ร ช	ร ม ช ม
- ม ล ช	ล ช ล ด	- ด ร ช	ร ม ช ม	- ล - ม	- ล - ม	- ล ช ม	- ล ช ม
- ม ช ม	ร ม ช ม	ล ม ช ม	ร ม ช ม	- ม ช ม	ร ม ช ม	ล ม ช ด	ร ช ร ม
(: - ล - ด	- ล - ร	- - - ด	ล ม ด ร	- ร ช ม	ร ม ด ร	- - - ด	ล ม ด ร
ม ช ด° ล	ช ม ด ร	- - - ด	ล ด ร ม	- ม ล ช	- ช ล ม	- ม ล ช	- ช ด ล
- ล ร ด	- ด ร ล	- ล ด ล	ด ล ด ช	- ช ล ช	ล ช ล ด	- ด ร ช	ร ม ช ม
- ม ล ช	ล ช ล ด	- ด ร ช	ร ม ช ม	- ล - ม	- ล - ม	- ล ช ม	- ล ช ม
- ม ช ม	ร ม ช ม	ล ม ช ม	ร ม ช ม	- ม ช ม	ร ม ช ม	ล ม ช ด	ร ม ช ม:))
- ล - ม	- - ร ช	- - ร ม	- ล - ด	- ล - ม	- ช - ร	- ด - ร	ม ช - ล

หมายเหตุ

ในหนึ่งห้องเพลงมี 4 จังหวะ จังหวะที่ 1 และ 3 ตีด้วยมือซ้าย
 จังหวะที่ 2 และ 4 ตีด้วยมือขวา